

VỪA ĐI VỪA CHÉP — VƯỜ NẬM — Tiết 5

27.8.2003

Phan Thiết

Chúng tôi đến Phan Thiết, trời đã ngã sang chiều, nắng gay gắt lấp loáng trên đường phố. Vòng một tour quanh Thị xã nơi nổi tiếng làm nước mắm ngon không đâu sánh kịp, hoá lắm chỉ có Phú Quốc mới có thể sánh ngang mà thôi chứ Đà Nẵng có nước mắm Nam Ô cũng chưa cạnh tranh nổi. Đường phố Phan Thiết còn hẹp và ngổn ngang đang trong quá trình xây dựng. Những khu du lịch khi đoàn chúng tôi đến có công trình còn đang đang thực hiện dang dở.

Anh Miên, Phó Trưởng ban Tuyên giáo Tỉnh uỷ Bình Thuận giới thiệu với đoàn chúng tôi khi đang trên đường ra thăm Mũi Né và Hòn Rơm về khu du lịch sinh thái núi Tà Cú. Đến Phan Thiết du khách bốn phương thường biết đến Mũi Né, Hòn Rơm, đôi khi họ còn quan tâm đến bãi cát Đồi Hồng và những hàng dừa dọc theo bờ biển, quanh năm nắng gió lồng lộng đất trời mà ít biết về khu du lịch núi Tà Cú. Ở đây cũng không kém phần hấp dẫn.

Đi trên xe, anh Miên cho hay chắc đến tháng chín hay chậm hơn là sang năm 2004 khu du lịch sinh thái

này mới thực sự mở cửa đón khách du lịch. Rồi anh nói luôn:

- Khu du lịch Tà Cú ở Thị trấn Thuận Nam, nằm trên quốc lộ 1A và cách Thị xã Phan Thiết chừng 28 - 30 cây số. Ở đây là một khu rộng lớn, xấp xỉ chừng 250.000 mét vuông. Khu du lịch vừa có rừng, có núi và có cả biển nữa. Tiếc là đoàn Đà Nẵng vào thăm nhưng Tỉnh chúng tôi chưa hoàn thành xong nên không thể mời khách đến thăm quan được. Hẹn một dịp khác nha !

Tôi hỏi anh:

- Đến khi công trình hoàn thành xong, đặc điểm nào là nổi bật nhất hả anh ?

- Là một quần thể sinh thái phong phú, lại có thêm hệ thống cáp treo như... như Bà Nà của anh ngoài Đà Nẵng đây. Này nhá, tuyến cáp dài có tới một ngàn rưỡi hay hơn gì đấy, tôi cũng không nhớ nữa nhưng chắc chắn là nó sẽ hiện đại nhá. Độ cao từ mặt đất đến cáp là 500 mét. Anh nghĩ coi, mình đi trên đó mà nhìn xuống mặt đất chắc là mờ mắt à nha! Cao ghê đây đó. Ở trên mình có dịp ngắm trời mây, ờ mà sờ được mây rồi còn gì, hoà cùng thiên nhiên, hương rừng, gió biển, tha hồ mà ngắm nhìn những cánh rừng và đồng lúa, không có gì thú vị hơn anh Cẩm Lệ nha. Vào khu du lịch này sẽ được mắt thấy tai nghe nào là ngọn hải đăng Kê Gà tồn tại có cả trăm năm nay rồi đó nghen. Rồi chùa này, tháp, tượng Phật, hang động nữa. Vào hang có tượng Phật nhập niết

bàn, dài 49 mét, cao 11 mét, hình như lớn nhất Đông Nam á thì phải. Vào đây còn có thể rửa mặt bằng những tia nước từ trong núi chảy ra, mát lịm này.

Ngang qua đoạn có lầu Ông Hoàng trên dãy núi kéo dài ra thành Mũi Né, giai thoại kể rằng nơi đây trước kia thi sỹ Hàn Mặc Tử cùng với Mộng Cầm thường đáp thuyền từ trong Phan Thiết vượt biển ra Mũi Né, có khi ra tới Hòn Rơm dạo chơi, ghé lại lầu Ông Hoàng chuyện vãn những khi Hàn Mặc Tử nghỉ dạy học cuối tuần. Đó là thời kỳ hạnh phúc nhất của thi sỹ Hàn Mặc Tử. Chính đó mà sau này có nhạc sỹ cảm hứng tình yêu trắc trở đã viết ca khúc về mối tình say đắm của Hàn Mặc Tử với Mộng Cầm: *Lầu Ông Hoàng đó thiết tha hai người nguyện ước có nhau...* và đến nay mà nói thì " *Tang thương còn lại mảnh trăng rơi*" như câu thơ trong bài *Ơi Phan Thiết, Phan Thiết* của chính Hàn Mặc Tử.

Lên độ cao 500 mét, ngồi trên carbin du khách có thể nắm được ánh trăng rơi như trước kia Hàn Mặc Tử đã từng hơn một lần nắm được.

Ơi Phan Thiết, thật thú vị xiết bao!

Đi trên cát đồi Hồng, mịn bàn chân biết nhường nào. Bạn không thể nào hình dung được nếu phải mang cả giày dép băng ngang qua cả một đồi cát mênh mông. Những người trong đoàn đều phải nắm cả giày dép trên tay. Tôi lại không, quả là khó chịu khi cát lọt vào tận trong giày. Đi trên cát lại nghĩ: rằng nếu chẳng có khí

hậu gió mùa mang hơi nước từ biển vào thì chắc Phan Thiết sẽ có rất nhiều đồi Hồng như thế này, không chừng có nơi trở thành hoang mạc cũng nên.

Anh bạn cùng đường đứng cạnh góp chuyện:

- Cứ theo vĩ độ tại Bình Thuận kéo vòng sang phía sa mạc Sahara, chao ơi, ở đó là sa mạc hay hoang mạc gì đó, nhất là vào sâu trong lục địa, toàn là cát và cát. Người ở đó đi bằng lạc đà. Chỉ cần một trận bão cát kéo qua, ôi thôi là gió cát!

Cô bạn cùng đi với chúng tôi cắt ngang:

- Nhưng ở đó khí hậu khác, ở ta khác. Gần biển nên có mấy đồi Hồng thế này thích quá chứ sao.

Cô bạn nhìn xuống đôi chân mình, tiếp lời:

- Chừng này cát mà có biết bao tấm ảnh về cát đồi Hồng này. Họ săn ảnh lúc bình minh, lúc hoàng hôn, cả những người đến đây thăm thú bước chân trên cát nữa. Đẹp chứ!

Mùa hè này người dân Bình Thuận gặp phải cơn hạn hán kéo dài nên nước ngọt có vẻ như khan hiếm. Vài nơi thiếu nước ngọt để dùng phải quay sang đào giếng tìm lấy nguồn nước ngọt, vất vả biết bao. Mà phải đâu giếng nào cũng là nước ngọt! Tuy thế, thiên nhiên cũng hào phóng tặng cho loài người những tác phẩm kỳ diệu, đã có hàng trăm nhà nhiếp ảnh đến đây, băng vào bãi cát đồi Hồng chớp lấy khoảnh khắc đẹp nhất của cát sa hoàng khi hoàng hôn rắng đỏ trời chiều.

Chúng tôi đến Mũi Né, phía xa là Hòn Rơm ngả màu vàng nhẹ giữa chiều. Trời lại bắt đầu nặng nước, những đám mây tích chùng thấp bay ngang qua đầu. Biển thăm màu vô tư trước những cơn giông xé rách một khoản trời Phan Thiết. Đứng trước biển lòng lại đan xen cái có - cái không.

Đang ở Bình Thuận, đi trên cát đồi Hồng, nhìn ra phía mũi Né, mờ mờ tìm hình ảnh lâu Ông Hoàng ngày nọ lại nghĩ về Ninh Thuận ở đây có gì ? Chừng 2 tháng nữa thì lễ hội Ka Tô của người Chăm được tổ chức. Đây là lễ hội của người Chăm theo đạo Bà La Môn ở Ninh Thuận Theo lịch người Chăm ngày mùng 1 tháng 7 Chăm, tức dao động từ ngày 10 đến ngày 13 tháng 10 hằng năm của người Kinh, lễ hội Ka Tô tổ chức. Bây giờ không chỉ người Chăm mà còn có cả người Kinh, người Raglai, người Ê đê ... cũng tham gia. Lễ diễn ra tại tháp Pô Klong Garai, tháp được xây dựng vào thế kỷ thứ XIII, đầu thế kỷ thứ XIV , nay tọa lạc tại phường Đo Vinh, Thị xã Phan Rang. Tháp thờ

vị vua Pô Klong Garai (1151 - 1205). Vị vua này được người dân Chăm suy tôn là Thần Thủy lợi.

Trước lễ hội một ngày, tại các tháp Pô Nugar, tháp Pô Rômê ở thôn Hữu Đức, xã Phước Hữu, huyện Ninh Phước, có hàng ngàn người thuộc dân tộc Chăm, Raglai đã tề tựu cùng nhau rước y phục của nữ thần Pô Nugar - mẹ Thủy tổ người Chăm- vị thần có công dạy người Chăm trồng bông, trồng lúa, kỹ thuật dệt vải và các bước phục hồi phong tục truyền thống của người Chăm.

29.8.2003

Quy Nhơn buổi tối.

Gió từ biển Quy Nhơn thổi lên mát rượi thành phố, tạt ngang qua khu hội chợ. Ngồi với Nguyễn Văn Trừ trên lề đường ngay quảng trường rộng lớn, uống một ly sinh tố. Trừ bảo:

- Đến Quy Nhơn phải nhậu hải sản, nói khác là nhậu đặc sản biển mới thích. Cẩm Lệ nhớ không năm 1976 anh vào đây học tại trường Sư Phạm Quy Nhơn, đã thấy cá ngừ xứ sở Bình Định chưa anh, nhiều vô đếm phải không, cũng như cá chuồn Thanh Khê ở thành phố anh vậy. Ở tôi có cả cá ngừ đại dương nữa anh nghe. Chao ơi, thơm ngon mới dễ ghét làm sao!

Tôi tiếp lời Trừ:

- Đêm tối quá mà khuya rồi khỏi nhậu anh nghe, hôm nay có hội chợ, ta vào khu triển lãm xem thôi. Quy Nhơn của Trù về đêm mát rượi, thành phố đẹp lunh linh, tôi thấy con đường nào ở đây cũng lạ lẫm, sáng trưng đèn điện không như năm tôi học tại đây.

Tôi đề nghị vậy.

Trù phản khởi:

-Hồi đó khác, bây giờ phải khác chứ anh.

Bỗng Trù đập vào chân tôi, bảo:

- Này Cẩm Lệ, tôi đọc anh nghe: *Anh về Bình Định chi lâu/ Để em ra đứng hàng dâu ngó chừng*. Anh hẹn tôi mãi kỳ này mới đến đó nghe! Rồi Trù cười!

Kỳ này là mùa nắng, trời đang chuẩn bị cho mùa đầu mùa, sẽ có những món đặc sản tuyệt vời, toàn là đặc sản biển thôi ông Cẩm Lệ nhé. Quy Nhơn có đủ loại tôm cua, cá, ghẹ, ốc, hào... thế nhưng ngon miệng hơn cả là cá nướng và gỏi cá. Nướng thì có loại cá mú, cá hồng... lai rai với bia Bình Định xanh lùn thì tuyệt. Hoặc là hào (sìa) hấp, ghẹ um, hoặc luộc, mực ống mà xào với tỏi là hấp dẫn hết chê nha. Lại còn có gỏi cá mai, cá mai chỉ xuất hiện khi gió nam thổi mạnh. Hay là gỏi ốc. Đặc sản

như thế là của nhà quê giá vừa phải nhưng lại khoái khẩu. Cá đuối đem hấp cuốn bánh tráng rau sống hay làm lẩu cá đuối rất ngon.

Chúng tôi nhâm nhi ly sinh tố, Trừ giới thiệu:

- Không có thời gian chứ mời anh về Tam quan quê tôi thì thoả thích, tha hồ. Ta hẹn nhau mùa hè tới được không. Anh lại vào đây với tôi đi !

Tôi chưa hứa được, ậm ừ !

Trừ lại nhiệt tình:

- Này nhé, về quê tôi theo quốc lộ 1A đến đèo Trà Ô (Châu Trúc) ở huyện Phù Mỹ có món cá chình ngon lắm, có cả cá chình và cá chình mun, chình bông lại ngon hơn, ưa thích. Hay lên cửa Đê ghi (biển Đê ghi) là có chả cá.

Anh về qua ngõ Đê ghi

Nghe mùi chả cá chân đi không đành

Loại chả này không phải cá Đê ghi mà là cá thu có vị ngọt lợ. Rồi mắm thu nữa Cẩm Lệ nhá, thơm ngon nhưng lại phải gọi mắm cá thu Tam quan quê tôi là ông nội. Nơi quê tôi là xứ dừa - dừa Tam quan mà - thế nhưng lại có mắm cá thu sánh với Phan Thiết hay Nam Ô của anh ngoài Đà Nẵng vậy. Loại mắm này có đến trăm năm nay. Thời Pháp, dân làm mắm quê tôi cho vào hủ sành gắn sáp bán khắp xứ Đông Dương chứ ít đâu.

Mắm cá thu chấm bánh tráng dừa Tam quan thì hợp khẩu vị, khách nhậu quên đường về. Bánh được tráng

bằng nước cốt dừa và cơm dừa với bột gạo, thêm mè hạt, hành, tiêu. Nướng bánh và ăn thật béo, ngon. Tôi cắt ngang:

-Bánh to bằng cái nia, vừa vát vừa ăn phải không!

Trừ cười:

-Quê tôi ngó vậy mà phong phú dữ đá, còn thêm nào bánh tráng ở Hoài Nhơn, Phù Mỹ là bánh tráng hủ tiếu làm bằng bột mì tinh lọc. Bánh đem nướng lên, ăn xốp, giòn, hay lắm nghe.

Còn nếu ngược lên miền Sơn cước, theo quốc lộ 19 đến Phú Phong thuộc huyện Tây Sơn vùng sông Côn có mấy món lạ miệng mà ngon. Chẳng hạn là gié bò. Đây là món đặc trưng miền núi Phú Phong. Gié là ruột non con bò nấu với lá giang rừng vừa đắng lại vừa chua. Hay lắm nghe ! Không có dịp nào mình thử coi. Ngon hết biết !

Và rồi vùng núi này còn có món chim mía, đây cũng là món đặc sản quê hương tam kiệt (Tháng 2.2003, khi dự tập huấn Báo cáo viên, tuyên truyền viên các tỉnh miền Trung và Tây nguyên tôi đã đến thăm khu bảo tàng Quang Trung-nhà của Tây Sơn Tam kiệt). Chim mía xuất hiện nhiều vào những tháng đầu xuân, khi mà mía bắt đầu trở cò. Gọi là chim mía vậy, chứ có cả chim chìa vôi (chiền chiện), chim sẻ, chim sâu, đội mũ (chắc mào)... đều gọi chung là chim mía.

Cảm Lệ biết không:

- Đến chợ huyện xã Phước Lộc, Tuy Phước, quê hương cụ Đào Tấn đây, gặp nem chợ Huyện không nếm không xong. Trăm năm nay nổi tiếng khắp tỉnh, ngoài tỉnh nha, lên cả vùng Tây nguyên nhâm nháp với rượu cần nữa nghe, Vào vùng Ninh Hoà, nem chua chợ Huyện ở Tuy Phước sánh ngang đặc sản Khánh Hoà chớ đừng có giỡn. Nem Thủ Đức có ngon cũng đến mùi vị như nem Huyện của tỉnh tôi thôi ông Cẩm Lệ à.

Trừ vỗ tay một cái, tiếp:

- À quên. Nem mà nhâm với rượu Bầu Đá thì sướng hết nhớ. Rượu này có nhiều ở xã Nhơn Lộc, huyện An Nhơn đó. Tuyệt chiêu, rượu nặng thụt lưỡi, nhưng ngon, phải không ?

Tôi gật gù vì đường xa đi nhiều nên thấm mệt, qua một chuyến 13 ngày rồi mà. Đêm nay ngồi với Trừ tại Quy Nhơn sau 28 năm từ 1976 khi tôi vào học tại trường Cao đẳng sư phạm Quy Nhơn từ 1.5.1976 - 12.1977, lên Tây nguyên dạy học. Nay mới có dịp về thăm lại, tiếc rằng vì thời gian có ít nên không lên được ghềnh Ráng, xem lại bãi đá trứng, dốc Mộng Cẩm và mộ Hàn Mặc Tử.

Đêm đã khuya, chia tay Trừ trong lòng lưu luyến đã đan xen./.
